

Engelinrannan kasvillisuustarkastus kesällä 2013

Heli Jutila





Kannen kuva. Päällä: Etelärannan itäpuolista Vanajavettä. Alla: Vas. Uimahallin vieritse kulkeva ulkoilureitti, oik. Vikmaninlahtea.

Sisäkannen kuva. Näkymä Engelinrantaan lännestä.

Lähdeviite: Jutila Heli: Engelinrannan kasvillisuustarkastus kesällä 2013.

Sisällys

Johdanto	4
Tutkimusalue	4
Tutkimusmenetelmät	4
Aiemmistä tiedoista	4
Tulokset	4
Kasvillisuus osa-alueittain	5
Koillisranta	5
Uimahallin kulma	5
Palloilukenttien eteläpuolinen ranta	5
Kanaalin länsipuolinen alue moottoritien kupeessa	6
Lajisto	7
Tulosten tarkastelu	7
Lähteet	8

Johdanto

Hämeenlinnan keskustan Engelinrannan eli Etelärannan kasvillisuuskartoitus laadittiin alueen yleiskaavaprosessin aikana. Siinä haluttiin selvittää alueen kasvistolliset ja luontoarvot.

Tutkimusalue

Engelinrannan alue sijoittuu Vanajaveden rantaan, Hämeenlinnan keskusta-alueen eteläreunalle. Maaperä on jokisedimenttien tuomaa hienojakoista maata ja osin myös ihmis- ja jäteperäistä täyttöaluetta. Alueella on ollut myös kaatopaikka 1960-luvulle saakka. Alueen täytön alapuolinen perusmaa on turvetta, silttiä ja savea. Perusmaan päällä on noin 1 – 5 metrin paksuinen täyttömaakerros. Kallioperä on syvällä. Suurin osa alueesta on vanhaa Vanajaveden vesialuetta tai ranta-aluetta.

Tutkimusmenetelmät

Engelinrannan kasvillisuutta kartoitettiin yhdellä käynnillä 16.8.2013. Lajiston ja kuvioiden kartoitus tehtiin kulkien alueen läpi ja tarkastellen ilmakuvia. Kartoittajina toimi ja raportin kirjoittamisesta vastasi filosofian tohtori Heli Jutila. Tuloksissa esitellään osa-alueittain ja samalla kuvaten havainnointikertaa. Lopuksi on koontataulukko havaituista lajeista.



Sitruunaperhonen (*Gonepteryx rhamni*) rantakukalla (*Lythrum salicaria*) ja väriminttu (*Monardia didyma*).

Aiemmista tiedoista

Engelinrannan alueen kasvillisuutta ei ole varsinaisesti aiemmin selvitetty, mutta alueelta on vanhoja tietoja muutamien huomionarvoisten lajien esiintymisestä alueella tai sen tuntumassa. Hukanputki, kujasorsimo, ketoraunikki, hoikkaängelmä ja isotakiainen on merkitty tavaratalon eteläpuoliselle alueelle. Ketoraunikin vuoden 1976 havaintotietoon on kirjattu esiintyminen Vikmannin lahden pohjoisrannalla. Hoikkaängelmän viimeinen havaintovuosi Vikmanninlahdelta on 1964. Hukanputken havainto Vikmanninlahdelta on vuodelta 1957. Kujasorsimoa on löytynyt Vikmanninlahden täytemaa-alueelta vuonna 1973. Tuorein

havainto on isotakiaisesta, joka on vuodelta 1998. On epätodennäköistä, että mikään näistä lajeista esiintyy enää alueella. Ainakaan niitä ei havaittu nyt tehdyssä kartoituksessa.

Tulokset

Kasvillisuus osa-alueittain

Koillisranta

Paasikiventien varren nuorehko puukuja koostuu puistolehmuksista (*Tilia x vulgaris*). Rannan puista yleisiä ovat tervaleppä (*Alnus glutinosa*), hieskoivu (*Betula pubescens*). Isosorsimo (*Glyceria maxima*) muodostaa 1-3 metriä leveän vyöhykkeen Vanajaveden rantaan. Sen ulkopuolella ulpukkaa (*Nuphar lutea*) noin 5-10 metriä leveänä vyöhykkeenä. Etelään johtavan kävelyväylän varrella kasvaa mm. saarnea (*Fraxinus excelsior*). Parkkialueiden välisellä alueella kasvavat mm. kuusi (*Picea abies*), hopeakuusi (*Picea glauca*) ja mänty (*Pinus sylvestris*).



Ravintolalaiva ja Hämeensaaren puistoa.

Uimahallin kulma

Uimahallin rannan hallitsevia puita ovat suuret pajut, joissa on terijoensalvavaa (*Salix fragilis* 'Bullata'), valkosalavaa (*Salix alba*) ja muita salavia (mm. kujasalava eli lasipalatsin muotoa *S. x rubens*; risteymäsyntyinen *S. alba* x *S. fragilis*; lajike isoriippasalava). Lisäksi pylväshaavat (*Populus tremula* 'Erecta') näkyvät huomionarvoisina maisemassa. Uimahallin eteläpuolella on hiekoitettu uimaranta, jonka lajistosta löytyy jonkin verran ruderaatteja. Paisteisessa ympäristössä viihtyvät perhoset.

Palloilukenttien eteläpuolinen ranta

Näillä kohdilla rannan kasvillisuusvyöhykkeisyys on selvää. Rantarinne nousee jyrkästi ja kenttien ympärillä on tuontimaasta muodostunut pengeri, joka on muodostunut puuttomana hyväksi kukkien ja perhosten, heinäsiirkojen sekä muiden hyönteisten suosimaksi paikaksi. Jopa muutamia ketokasveja kuten mäkiterivakkoa (*Lychnis viscaria*) löytyy.

Rannan puolella muutamat tulokaslajit kuten jättipalsami (*Impatiens glandulifera*) ja rohtoraunioyrtti (*Symphytum officinale*) keltainen muoto esiintyvät runsaina. Isosorsimo on ilmaversoista yleisin. Kellulehtisistä isoulpukka muodostaa noin 5-10 m vyöhykkeen, jonka joukossa on muutamia pohjanlummekasvustoja. Karvalehteä tavataan uposkasvina.



Vas. Valkosalava ja pukukoppi Hämeensaaren uimarannalla. Oik. Palloilukenttien ja ulkoilureitin välinen pengeri, jossa kasvaa ruderaatteja ja paikoin myös niittykasvillisuutta.

Kanaalin länsipuolinen alue moottoritien kupeessa

Ranta-alueen linnuista käynnillä kirjattiin mm. västäräkki (*Motacilla alba*), silkkiuikku (*Podiceps cristatus*) ja ruskosuohaukka (*Circus aeruginosus*). Räkättirastaita (*Turdus pilaris*) ja pikkuvarpusia (*Passer montanus*) tavattiin skeittirampin luona, missä kasvoi mm. mustamarja-aroniaa (*Aronia mitschurinii*).

Isosorsimo on ilmaversoista yleisin. Kellulehtisistä isoulpukka muodostaa noin 5-10 m vyöhykkeen. Vesitatar muodostaa pienen kasvusto kanaalin suulle. Karvalehteä tavataan uposkasvina.



Jättipalsami (*Impatiens glandulifera*) rehottaa Vikmanninlahden rannassa.

Lajisto

Engelinrannan kasvilajisto on varsin tavanomaista kaupunkialueen kasvistoa. Luonteenomaista on monien istutettujen puiden ja pensaiden esiintyminen. Kynä- ja vuorijalavaa on istutettu varsinkin moottoritien tuntumaan. Koristeperennojen istutuksia on varsinkin pohjois- ja länsireunassa sekä uimahallin pohjoisedustalla. Hämeenlinnalla leimallista lajistoa ovat liikennetulokkaat kuten idänukonpalko. Tulokaslajit ovat yleisiä myös ranta-alueella, missä jättipalsami, isokierto, rohtoraunioyrtti ovat paikoin varsin yleisiäkin. Säästämisen arvoisia ovat lähinnä kookkaammat pajuyksilöt.

Rantaa kulkemaan on aikanaan laadittu puupolku, josta ei kuitenkaan enää ole jäljellä merkkejä. Sen elvyttäminen paikalle olisi hyvinkin mahdollista alueen uudelleen rakentumisen yhteydessä.

Tulosten tarkastelu

Engelinrannan alue liittyy kiinteästi olemassa olevaan kaupunkirakenteeseen ja se on pääosin rakennettua aluetta. Alueen luontoarvojen ja toisaalta asukkaiden virkistyskäyttömahdollisuuksien kannalta on tärkeä säilyttää ranta-alueen pääosin luonnonmukaisina. Nykyinen uimaranta ja venerannat palvelevat varsin hyvin. Kaupunkivihreän ja -sinisen rajamaastossa oleva kansallisen kaupunkipuiston jatkeeksi soveltuva vihernauha ja ulkoilureitti on ehdottomasti säästämisen arvoinen. Kasvillisuusselvityksen arvokkaiksi kohteiksi nousevat lähinnä muutamat suuret salavat, paisterinnekaistaleen ketomainen osuus sekä moottoritien läheinen lahdelma.

Luontodirektiivin liitteen IV lajia, viitasammakkoa, esiintyi luontoselvityksen mukaan Vikmanninlahdella (Nupponen ym. 2013). II luokan lepakkoaluetta oli uimahallin kulmauksen rannassa (Lilley & Nieminen 2013). Linnustoltaan arvokkaaksi on katsottu Vanajaveden vesi- ja ranta-alueet.



Vas. Vikmanninlahteen laskevan ojan ylittävä silta. Oik. keltakukkainen rohtoraunioyrtti (*Symphytum officinale*).

Lähteet

Nupponen Kari, Sundell Pekka, Manninen Elina & Nieminen Marko 2013: Hämeenlinnan kuuden asemakaava-alueen viitasammakkoselvitys vuonna 2013. 19 s.

Lilley Thomas & Nieminen Marko 2013: Hämeenlinnan kuuden asemakaava-alueen lepakkoselvitys vuonna 2013. 28 s.

Koskimies Pertti 2013: Hämeenlinnan asemakaava-alueiden linnustoselvitys vuonna 2013. 43 s.



Näkymä uimahallin kulmalta itään.

Engelinrannan kasvillisuusselvitys

Alueelta 16.8.2013 merkityt putkilokasvilajit, sammalet, levät ja sienet.

lajin tietellinen nimi	lajin suomenkielinen nimi
<i>Acer platanoides</i>	vaahtera
<i>Achillea millefolium</i>	siankärsämö
<i>Aegopodium podagraria</i>	vuohenputki
<i>Agrostis capillaris</i>	nurmiorlli
<i>Agrostis stolonifera</i>	rönsyörlli
<i>Alchemilla monticola</i>	laindunpoimulehti
<i>Alnus glutinosa</i>	tervaleppä
<i>Alnus incana</i>	harmaaleppä
<i>Anthriscus sylvestris</i>	koiranputki
<i>Arctium tomentosum</i>	seittitakiainen
<i>Aronia mitschurinii</i>	marja-aronia
<i>Artemisia vulgaris</i>	pujo
<i>Athyrium filix-femina</i>	soreahiirenporras
<i>Barbarea vulgaris</i>	peltokanankaali
<i>Betula pendula</i>	rauduskoivu
<i>Betula pubescens</i>	hieskoivu
<i>Bunias orientalis</i>	idänukonpalko
<i>Calamagrostis canescens</i>	viitakastikka
<i>Calla ssp.</i>	koristevehka
<i>Calystegia sepium</i>	isokierto
<i>Campanula rotundifolia</i>	kissankello
<i>Capsella bursa-pastoris</i>	lutukka
<i>Cardamine pratensis</i>	luhtalitukka
<i>Carduus crispus</i>	kyläkarhiainen
<i>Carex acuta</i>	viiltosara
<i>Cerastium fontanum</i>	nurmihärkki
<i>Ceratophyllum demersum</i>	karvalehti
<i>Chenopodium album</i>	jauhosavikka
<i>Chenopodium suecicum</i>	pohjanjauhosavikka
<i>Cicuta virosa</i>	myrkkykeiso
<i>Cirsium arvense</i>	pelto-ohdake
<i>Conyza canadensis</i>	kanadankoiransilmä
<i>Cornus alba</i>	korallikanukka
<i>Crypteris carthusiana</i>	metsäalvejuuri
<i>Dactylis glomerata</i>	koiranheinä
<i>Elymus repens</i>	juolavehnä
<i>Epilobium abgustifolium</i>	maitohorsma
<i>Equisetum arvense</i>	peltokorte
<i>Erysimum cheirantoides</i>	peltokanankaali
<i>Festuca ovina</i>	lampaannata
<i>Festuca pratensis</i>	nurminata
<i>Festuca rubra</i>	punanata
<i>Filipendula ulmaria</i>	mesiangervo
<i>Fraxinus excelsior</i>	saarni
<i>Geum urbanum</i>	ojakellukka
<i>Glechoma hederaceae</i>	maahumala

<i>Glyceria maxima</i>	isosorsimo
<i>Hemerocallis esculenta</i>	komeapäivänlilja
<i>Heracleum sphondylium</i>	ukonputki
<i>Hydrocaris morsus-ranae</i>	sammakonkilpukka
<i>Hypericum maculatum</i>	särmäkuisma
<i>Impatiens glandulifera</i>	jättipalsami
<i>Lathyrus pratensis</i>	niittynätkelmä
<i>Lemna minor</i>	pikkulimaska
<i>Leontodon autumnalis</i>	syysmaitiainen
<i>Linaria vulgaris</i>	kannusruoho
<i>Lolium perenne</i>	englanninraiheinä
<i>Lupinus polyphyllus</i>	komealupiini
<i>Lychnis viscaria</i>	mäkitervakko
<i>Lycopus europaeus</i>	rantayrtti
<i>Lysimachia nummularia</i>	suikeroalpi
<i>Lysimachia punctata</i>	tarha-alpi
<i>Lysimachia vulgaris</i>	ranta-alpi
<i>Lythrum salicaria</i>	rantakukka
<i>Matricaria suaveolens</i>	pihasaunio
<i>Matteuchia struthiopteris</i>	kotkansiipi
<i>Mentha arvensis</i>	rantaminttu
<i>Monardia ssp.</i>	väriminttu
<i>Nuphar lutea</i>	isoulpukka
<i>Nymphaea alba ssp. candida</i>	pohjanlumme
<i>Pastinaca sativa</i>	palsternakka
<i>Persicaria amphibia</i>	vesitatar
<i>Phalaris arundinaceae</i>	ruokohelpi
<i>Picea abies</i>	kuusi
<i>Picea glauca</i>	hopeakuusi
<i>Pinus cembra</i>	semmamänty
<i>Pinus peuce</i>	makedonianmänty
<i>Pinus sylvestris</i>	mänty
<i>Plantago major</i>	piharatamo
<i>Poa annua</i>	kylänurmikka
<i>Poa chaixii</i>	puistonurmikka
<i>Poa pratensis</i>	niittynurmikka
<i>Polygonum aviculare</i>	pihatatar
<i>Populus tremula</i>	haapa
<i>Populus tremula 'Erecta'</i>	pylväspoppelit
<i>Potentilla anserina</i>	ketohanhikki
<i>Potentilla argentea</i>	hopeahanhikki
<i>Potentilla norvegica</i>	peltohanhikki
<i>Prunus padus</i>	tuomi
<i>Ranunculus repens</i>	rönsyleinikki
<i>Ribes rubrum</i>	lännenpunaherukka
<i>Rosa rugosa</i>	kurttu-uusu
<i>Rubus idaeus</i>	vadelma
<i>Rubus odoratus</i>	tuoksuvadelma
<i>Rumex acetosella</i>	ahosuolaheinä
<i>Rumex longifolius</i>	hevonhierakka

<i>Salix alba</i>	valkosalava
<i>Salix alba</i>	valkosalava
<i>Salix caprea</i>	raita
<i>Salix fragilis</i> 'Bullata'	terijoensalava
<i>Salix pentandra</i>	halava
<i>Salix phylicifolia</i>	kiiltopaju
<i>Salix x rubra</i>	kujasalava
<i>Sambucus racemosa</i>	terttuselja
<i>Schlerantus annuus</i>	viherjäsenruoho
<i>Senecio viscosus</i>	tahmavillakko
<i>Silene latifolia</i> ssp. <i>alba</i>	valkoailakki
<i>Sonchus arvensis</i>	peltovalvatti
<i>Sorbus aucuparia</i>	pihlaja
<i>Sparganium emersum</i>	rantapalpakko
<i>Spirodela polyrhiza</i>	isolimaska
<i>Stachys palustris</i>	peltopähkämö
<i>Stellaria media</i>	pihatahtimö
<i>Symphoricarpos alba</i>	lumimarjapensas
<i>Symphythum officinale</i>	rohtoraunioyrtti
<i>Tanacetum vulgare</i>	pietaryrtti
<i>Taraxacum</i>	voikukka
<i>Thelypteris palustris</i>	korpi-imarre
<i>Tilia x hybrida</i>	puistolehmus
<i>Trifolium pratense</i>	puna-apila
<i>Trifolium repens</i>	valkoapila
<i>Trileuospermum inodorum</i>	peltosaunio
<i>Tussilago farfara</i>	leskenlehti
<i>Typha latifolia</i>	leveäosmankäämi
<i>Ulmus glabra</i>	vuorijalava
<i>Ulmus laevis</i>	kynäjalava
<i>Urtica dioica</i>	nokkonen
<i>Vicia cracca</i>	hiirenvirna
<i>Vicia sepium</i>	aitovirna
Yht.	127 putkilokasvilajia
<i>Rhytidiadelphus squarrosus</i>	niittyliekosammal
<i>Mougeottia tms</i>	rihmalevä
<i>Leccinum scabrum</i>	lehmäntatti
<i>Russula paludosa</i>	isohapero

Aulangon siirtolapuutarhan ympäristön kasvillisuus selvitys

Alueelta merkityt eläinlajit, linnut ja hyönteiset.

lajin tietellinen nimi *lajin suomenkielinen nimi*

Linnut

<i>Anas platyrhynchos</i>	sinisorsa
<i>Circus aeruginosus</i>	ruskosuohaukka
<i>Larus ridipundus</i>	naurulokki
<i>Motacilla alba</i>	västäräkki
<i>Parus major</i>	talitiainen
<i>Passer montanus</i>	pikkuvarpunen
<i>Podiceps cristatus</i>	silkkiuikku
<i>Turdus pilaris</i>	räkättirastas
<i>Gonepteryx rhamni</i>	sitruunaperhonen
<i>Odonata</i>	sudenkorento
<i>Metrioptera roeselii</i>	töpökatti
<i>Omocestus viridulus</i>	niittyheinäsirkka
<i>Syrphidae</i>	kukkakärpänen